

BASERRIA

Geure inguruko basetxeak ezagutzen doguz eta guztiak dirala olakoak uste izaten dogu, baiña ori ez da orrelan.

Bizkaia'n atzeko aldean kortea ta laztategia daukaz eta aurrean eskatza eta gela bat edo bi eta karrajua beian eta kamarea goian. Baiña Arratia'n ez da orrelan banatzen basetxea: aurrean beian abereak eta goian norkiak, orrelan neguan abereak goia berotzen dabe, baiña beti dira osasunaren kaltegarri.

Teillatua Bizkaia'n ur bitarakoa da baiña Arratia'n iru uretarakoa. Aurretik mailladia dauka bizilekura igoteko.

Lenengo egin ziran basetxeak zurezkoak ziran eta banaka batzuk geratzen dira. XVI gizaldian asten dira arrizkoak. Lentxuago.

Basetxea zabala ta apala da, edozein artzeko modukoa eta gaur beste era batera eratzen dira eta barruan lau bizileku gitxienez atera daitezke.

Gure lege zarrak diñoanez, etxea seme edo alaba bateri emon bear jako osorik. Orrelan ez da lurra arlo txikietan zatitzen Galizia'n jazo dan lez, eta guztiak txiro biurtu dira.

Baiña etxetik joan diranak naiz etxean dagozanak ez dabez galtzen eskubideak: logelearnena, maiarena, illobiarena...

BALPUESTA'REN EDESTIA

Guztiok dakigu Gobiaran edo Valdegobia non dagoan: Angosto'tik urrean, gure Araba ta Burgos'en bitartean. Eta aran orretan daukagu Bizkaia'rentzat garrantzi aundikoa dan Balpusta, gaur erri edo baserri txiki bat. Baiña benetan gogoangarria. Guztiok ikusi bear geunke.

Oraintxe dira milla urte Balpuesta'n "kartulario" bat idatzi zala eta gaur edesti-arloko billatzaille guztiak dagoz agiri orreri begira, bear ba'da orixe dalako gaztelearearen seaska.

Loizaga'ko Sauturnino Ruiz, Arantzazu'ko frantziskotarrak agertzen dasku emen agertuko dogun edesti eder au (Ikusi Deia 2003-10-05, 66n. orrialdean).

Agiri au Donemiliane'koa baiño zarragoa dala diño.

Gaur Balpuesta'n amaika lagun baiño ez dira bizi. Eta edesti au zelan amaituko ete dan zain dagoz.

Burgos'tarrak erri au aitzuta dauke, arabarrak, oster, ardura aundiz begiratzen dautsoe.

Balpuesta izan zan Euskalerriko lenengo gotzaindegia eta Nerbioi ibairaiño eltzen zan ango gotzainaren eskubidea.

Baiña jakingarriak erdi galduta egon dira eta orain asi da billaketa sendoa, baserri onen 1200n. urtea ospatzeko gogo biziagaz.

Balpuesta'ko kartulario onek 184 agiri daukaz aldean, 804n. urtean asita XII gizaldira artekoak. Eta agiri orretan emoitzak eta salerosketak agertzen dira. Agiri baten oillo bat emotea be agertzen da.

Arabiarrek erdi-ugartera Jibraltarretik sartu zira-nean, jentea iparralderantza etorri zan eta orregaitik sortu zan 804n. urtean Balpuesta'ko eleizbarrutia, II Alfonso erregea arduradun zala. Eta or izan ziran artxidakono bi Aita Santuak izatera eldu diran, VI Alejandro eta VI Adriano.

Orduan Balpuesta'n 29 eleizgizon eta 15 kanoniku egozan.

Baiña zenbat auts edesti eder onen gainera!

Eleiz-inguru aretan dana agertzen da apurtuta ta jausita. Lotsagarri! Torrea zerbait konpondu da, klaustroa jauskor dago. Datorren urtean 1200n. urtea ospatzeko gauza arrigarriren batzuk ikusiko doguz.

Urte bi dira Asier eta Marta an ezkondu zirala, 50 urte itsita egon-ondoren. Alabatxu bat izan dabe eta sendi au gogotsu dago kolejiata oneri eusteko edo laguntzeko: Bazkun bat sortu dabe eta New York'etik be bazkideak daukez.

Egun beratako DEIA'n Emiliana Ramos'ek dakar beste idaz-lan bat. Ona emen labur gaia:

Balpuesta'k aldi illun bat argitzen dau: Argi ori atearateko ardurea artu eban Emiliana'k Eusko Ikaskuntzak eta Araba ta Burgos'ko aldundiak eskatuta eta idatzi eban liburuan kartularioaren balioa agertzen dau or agertzen diralako gastelerearen asierea eta euskerazko toki-izen asko. Benetan aundia da gastelerearen sorkuntza argitzeko, Donemiliane'ko agiriakaz batera emen agertzen dana. Zori txarrez Balpuesta'k IX,X eta XI gizaldietan garrantzi aundia euki eban baiña gero galdu egin eban, Donemiliane biziago geratuta. 1200n. urtea ospatzean, uste dogu, onartuko da daukan garrantzia.

Irugarren agiri bat aztertu bear dogu, barri au osoan emoteko, egun beratako DEIA'n Franzisko Blanco'k idatzita datorrena.

Idazle onek argi agertzen dau Balpuesta'n aspaldion izan dan galtzaitea ber-eskuratu egin bear dala, al dan neurrian.

Eleizpean egoan irudi errimaniko bat, berrogeita amargarren urte inguruan saldu egin eban parrokoak 700 pezetagaitik. Gaur Holanda'n dago eta zazpi milloi baiña geiago balio dauz. Orain gauzak obeto estutu dauz Balpuesta'ko alkarteak, Frantzisko Blanco buru dala, olako ezer jazo ez daiten. Urteetan egin da lan, ori lortzeko. 250 bazkide gara, lurralde guztietakoak orreta-

rako berbea emon dogunak. Egia esan, Burgos'ko agintarien aurrean ez daukagu indar aundirik. Eurak izan bear leukee lenengo arduradunak, baiña aiztuta gaukeez. Eusko Jaurlearitzak obeto laguntzen dau Araba'ko aldundiagaz eta Eusko Ikaskuntza'gaz batera.

Alegiña egin dogu arazo onetara ezelako politikarik sartu ez daiten: Eretxi askotakoak daukaguz eta edonondik datozen laguntzak onartzen doguz. Izan be, Gaztela'rentzat baliotsua da Balpuesta baiña bai Euskalerriarentzat be, Euskalerriko lenengo eleizbarrutia au izan zalako. Emen agertu diran gaztelerazko eta euskerazko itzak Donemiliane'koak baiña antxiñagokoak dira. Ez dago zertan eztabaidarik izan Donemiliane'gaz.

Dana barriztatzeko bideak artuta dagoz eta gabonetan ipiñiko doguz leiar edo bidrierak, baiña lan aundia da egiteko dagona. Saldu diran gauza baliotsuak ez dira eskuratuko, baiña geiago ez dira galduko olako gauzak aurrerantzean.

Amaitzeko, sarritan izan gara Balpuesta'n baiña ez dogu izan eleizearen barrua ikusteko aukerarik. Orain ikusi leikela diño eta giltza bertako andra batek emoten dauala. Asko be ez dira ta aurkitu al izango da. Ez itzi ikusi barik!

Olazar'tar Martin'ek

GABON ZORIONTSUAK ETA URTEBARRI ONURATSUA GUZTIOI!!!

ZER ALDIZKARIA

Ordaindu, mesedez, ZER aldizkaria! (ogei euro) kontu onetan:

EUSKERA ZALEAK

BILBAO BIZKAIA KUTXA

Bilbao, 2095 0000 7 4 20.000 8961-5

Adiskide! Mesedez ZER aldizkaria aurrera errotan lagundu eiguzu!

Ebagi orri onetan txarteltxu au eta eroan bbk'ra eta ordaindu 20 €. Ez dozu ezer be idatzi bear.

Baiña aztu barik esan Kutxan zeure izena eta zeure erriarena.

Eskerrik asko!